

Asia: VN/32635/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko teillä lausuttavaa tulotietojen käsittelystä tai käyttötarkoituksista?

Työvoimapalvelujen vaikuttava kehittäminen edellyttää tulorekisterin tarjoaman tietopohjan laajaa ja tarkoituksenmukaista hyödyntämistä. Nykyisistä KEHA-keskuksen tai Työnvälitystilaston mittareista tai järjestelmistä mikään ei tue tehokkuuden tai vaikuttavuuden arviointia riittävällä tavalla. Tämän vuoksi Jyväskylän kaupunki pitää perusteltuina esitettyjä muutoksia järjestämislakiin (380/2023) ja tulorekisterilakiin. Muutosten avulla kunnallisille työvoimaviranomaisille avautuisi nykyistä laajempi mahdollisuus saada ja käyttää asiakkaiden välttämättömiä tulorekisteriin tallennettuja tulo- ja etuustietoja järjestämislaissa (380/2023) säädettyjen työvoimapalvelujen sekä niihin liittyvien tehtävien toteuttamista varten.

On perusteltua, että tulotietoja voitaisiin jatkossa hyödyntää työvoimapalveluiden tuloksellisuuden arvioinnissa, palvelujen hankinnassa sekä asiakkaiden palveluihin ohjaamisessa. Tulorekisterin tuottama tieto on luotettavaa, mikä edistää tulos- ja vaikuttavuusperusteisten palveluhankintojen toteutusta ja seurantaa. Tämä antaa aiempaa paremmat mahdollisuudet edistää työvoimapalveluiden toimeenpanon tehokkuutta sekä asiakkaiden palvelutarpeesta lähteviin yksilöllisiin palveluihin ohjaamista. Työllisyysalueen näkökulmasta on tärkeää, että tarkastelu voidaan kohdentaa juuri niihin palveluihin, jotka ovat alueen näkökulmasta olennaisia — toisin kuin KEHA-keskuksen tuottama, vähemmän alueen näkökulmasta räätälöity aineisto.

Esitetyn rajauksen vuoksi tulotietoja ei voitaisi hyödyntää järjestämislain 112 §:n 1 momentin muiden kohtien mukaisiin tarkoituksiin, kuten kotoutumisen edistämisestä annetun lain tai työttömyysturvalain perusteella työvoimaviranomaiselle kuuluihin tehtäviin. Jyväskylän kaupungin näkemyksen mukaan rajauksen tarpeellisuutta olisi syytä täsmentää jatkovalmistelussa, sillä esitysluonnoksessa esitetty perustelu jää varsin yleisluonteiseksi. Luonnoksen mukaan käyttötarkoituksen laajentaminen ei olisi tarkoituksenmukaista tai mahdollista, mutta syyt tämän

taustalla jäävät epäselviksi. Kuntaekosysteemeissä eri tehtävät ja palvelut ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Jotta kuntalaisille voidaan tuottaa mahdollisimman vaikuttavia palveluita, myös tiedon hyödyntämismahdollisuudet tulisi olla riittävän laajat.

Esitysluonnoksen mukaan tulorekisteritietojen hyödyntäminen aiheuttaisi kunnille kustannuksia tietojen vastaanottamisesta, säilyttämisestä ja käsittelystä. Kustannusten laajuus riippuisi siitä, miten ja kuinka laajasti kunta hyödyntäisi tietoja. Suurimmat kustannukset syntyisivät, jos kunta rakentaisi suoran ja koko asiakaskunnan kattavan rajapinnan tulotietojärjestelmään, kuten KEHA-keskus on tehnyt merkittäville investoinneilla. Vaihtoehtona kunnat voisivat käyttää KEHA-keskuksen esikäsitteliä tietoja, mikä olisi esitysluonnoksen mukaan kustannuksiltaan huomattavasti edullisempi ratkaisu, mutta ei tarjoaisi räätälöityjä tietoaaineistoja. Jyväskylän kaupunki katsoo, että kuntia tulisi joko avustaa rahallisesti rajapintaratkaisujen toteuttamisessa tai kuntien tulisi kyetä tekemään KEHA-keskukselle räätälöityjä tietopyyntöjä ilman lisäkustannuksia. On yhteinen etu, että kunnat pystyvät mahdollisimman tehokkaasti edistämään vaikuttavien palveluiden kehittämistä ja työnhakija-asiakkaiden saamaa palvelua.

2. Onko teillä lausuttavaa muita työnhakua ja työllistymistä tukevien palvelujen kirjaamisvelvollisuuden täsmentämisestä?

Esitysluonnoksen mukaan muutos kunnan yleiseen toimialaan perustuvien työllistymistä tukevien palvelujen tallentamisesta valtakunnalliseen tietovarantoon selkeyttäisi nykyistä sääntelyä eikä loisi kunnille uusia tehtäviä, minkä vuoksi valtionosuuksia ei esitetä lisättäväksi. Jyväskylän kaupunki pitää kuitenkin ongelmallisena sitä, että esitysluonnoksessa KEHA-keskus määritteli tarkemmin tallennettavat tiedot, mikä antaisi KEHA-keskukselle ohjausvaltaa kuntien omiin palveluihin. Lisäksi kunnat veloitettaisiin tuottamaan seurantatietoa palveluista, joihin ei myönnetä valtionosuutta, mikä herättää kysymyksiä kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta.

Työllistymistä tukevien palveluiden kirjaamisvelvollisuuden ohella tärkeä asiakokonaisuus on kuntien yleisen toimivallan palveluiden roolin tunnistaminen osana työllistymistä edistäviä palveluita.

3. Onko teillä lausuttavaa vaikutusarvioinneista?

Koska muutoksista aiheutuu kunnille mahdollisesti merkittäviä kustannuksia — kuten tietosuojavelvoitteiden lisääntymistä ja rajapintaratkaisujen rakentamisen kuluja — tulisi kunnille Jyväskylän kaupungin mielestä tarjota tukea esimerkiksi mahdollistamalla valtionavustuksen hakeminen rajapintahankkeiden toteuttamiseen. Tulorekisterin hyödyntäminen antaa kunnille paremmat edellytykset tehostaa toimintaansa ja kohdentaa palvelut vaikuttavammin. Tästä syystä olisi tärkeää, ettei kuntia jätetä yksin kantamaan rajapintaratkaisujen taloudellisia vaikutuksia, sillä ratkaisut hyödyttävät myös työvoimaviranomaisten asiakkaita tarjoamalla vaikuttavampia palveluita.

4. Tulisiko tulorekisterin tietojen käyttömahdollisuuksia työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen toiminnassa laajentaa koskemaan työttömyysturva-asioiden käsittelyä? Mitä nämä tilanteet ovat ja kuinka tulorekisterin käyttö näissä tilanteissa sujuvoittaisi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen lakisääteisten tehtävien hoitamista nykyisiin menettelytapoihin verrattuna?

Jo työssäoloehdon euroistamisen yhteydessä Jyväskylän kaupunki on toivonut lausunnossaan työvoimaviranomaisen pääsyä tulorekisteriin myös työttömyysturva-asian ratkaisemiseksi, jotta

työttömyysturvan etuuden edellytysten tutkinta erityisesti työssäolovelvoitteiden tarkastelun yhteydessä olisi sekä viranomaiselle että asiakkaalle mahdollisimman yksinkertaista.

Työttömyysturvalain 13 lukua tulisi päivittää siten, että työvoimaviranomaisella olisi mahdollisuus käyttää tulorekisterin tietoa työttömyysturvalain 2 a luvun 10 § ja 2 luvun 16 §:ssä mainittujen työssäolovelvoitteiden purkamiseen työssäoloehto täyttävällä työllä. Esitetty muutos vähentäisi työssäolovelvoitteiden tarkasteluun liittyviä selvityspyyntöjä määrällisesti huomattavasti, keventäisi työvoimaviranomaisen työtä ja näin vähentäisi työttömyysturva-asioiden ratkaisuun käytettyä työpanosta. Työssäolovelvoitteiden tarkastelu helpottuisi myös työnhakija-asiakkaan osalta, sillä työnhakijan ei enää erikseen tarvitsisi toimittaa palkkalaskelmia tai muuta selvitystä työssäolostaan työttömyysturvaoikeutensa selvittämiseksi.

Esitysluonnos ei ota kantaa siihen, millaisia kustannuksia tulorekisterin käytöllä työttömyysturvalain toimeenpanoon olisi. Mikäli tulorekisterin käyttöä laajennetaan koskemaan myös työttömyysturva-asioiden käsittelyä, Jyväskylän kaupunki toivoo, että esitetty ratkaisu tietojen hankintaan olisi kunnille tai työllisyysalueille kustannuksiltaan mahdollisimman kevyt, ja ratkaisu olisi toteutettu valtakunnallisen järjestelmän kautta.

5. Muuta lausuttavaa?

Jyväskylän kaupunki korostaa, että paikallisesti kehitetyt ja alueen omaan analyysitietoon perustuvat palvelut vastaavat parhaiten alueen erityispiirteisiin ja elinkeinorakenteeseen. Tilannetta, jossa valtakunnallinen tieto ohjaa tuottamaan samanlaisia palveluja kaikille asiakasryhmille, tulee välttää.

Kokonaisvaikuttavuuden arviointi edellyttää, että kunnalla on käytössään tulorekisteritietoa myös räätälöityinä aineistoina. Tämän vuoksi KEHA-keskuksella tulisi olla valmiudet toimittaa kunnille kohdennettua tulorekisteritietoa silloin, kun kunnalla ei ole käytössä omaa rajapintaratkaisua. Kuntien kyky hyödyntää tietoja edellyttää lisäresursseja ja osaamisen vahvistamista, mikä on esitysluonnoksessa tunnistettu, mutta rahoituksen osalta sivuutettu.

Lisäksi Jyväskylän kaupungin näkemyksen mukaan tulorekisteritietoja tulisi voida hyödyntää palkkatukiprosessin kehittämisessä siten, että työnantajilta ei tarvitsisi pyytää erillisiä tilityksiä. Sama tarve koskee kunnan omia työllistämistukia sekä muita valtionavustuksena myönnettäviä tukia. Nykytilanteessa työvoimaviranomaisella ei ole oikeutta käyttää tulorekisteritietoja rekrytointituen maksamisen perusteena, mikä hankaloittaa prosessien sujuvoittamista. Tulorekisteritietojen kautta myös työnantaja saa vaivattomampaa palvelua, kun tuen maksajalle ei tarvitse lähettää erillisiä palkkalaskelmia tuen maksatusta varten, vaan asia voidaan tarkistaa tulorekisteristä.

Korhonen Mirva

Jyväskylän kaupunki - työllisyysjohtaja Hanna Lähteelä